

Справа „Кафтайлова проти Латвії”
(„Kaftailova v. Latvia”)

У рішенні, ухваленому 22 червня 2006 року у справі “*Кафтайлова проти Латвії*”, Суд постановив, що

- мало місце порушення ст. 8 Конвенції щодо права на повагу до приватного життя¹.

З огляду на те, що заявниця не звернулася до Суду із проханням про призначення справедливої компенсації у встановлений строк, Суд не вбачав необхідності призначати таку компенсацію відповідно до ст. 41 Конвенції.

Обставини справи

Заявниця Нателла Кафтайлова є грузинкою за національністю. Вона народилася 1958 року і мешкає у м. Рига (Латвія). До 1991 року вона була громадянкою СРСР. Натепер вона є особою без громадянства.

У 1982 році заявниця, яка на той час проживала у Росії, одружилася. Її чоловіком став працівник Міністерства внутрішніх справ СРСР, який також мешкав у Росії. У 1984 році у них народилася дочка. Того ж року вони переїхали до Латвії.

У липні 1988 року заявник офіційно обміняв квартиру у Казані (Росія), користувачем якої був на той час, на державне помешкання у Ризі. У березні 1990 року заявниця виписалася із квартири у м. Волжську (Росія). Упродовж наступного місяця чоловік п. Кафтайлової без відома заявниці оформив її і свою реєстрацію за адресою їхнього нового помешкання у Ризі. Довідавшись про це, заявниця офіційно виписалася (у червні 1990 року) з цієї квартири. У жовтні 1990 року подружжя розлучилося.

У 1991 році після припинення існування Радянського Союзу заявниця опинилася без громадянства.

У лютому 1993 році заявниці було надано право оселитися у квартирі, яка була надана її чоловіку відразу після прибуття до Латвії у 1987 році. Ця квартира належала до службового житлового фонду. Далі заявниця звернулася до Департаменту у справах національностей та міграції (далі – Департамент), аби її було зареєстровано як постійну мешканку Латвії. Однак у своїй заяві заявниця не вказала адресу, за якою проживала.

¹ Рішення стане остаточним відповідно до вимог ч.2 ст. 44 Конвенції, оскільки воно може бути предметом перегляду. (Прим. перекладачів)

Натомість вона зазначила адресу квартири, в якій колишній чоловік свого часу прописав заявницю без її на те згоди.

Спочатку Департамент задовольнив клопотання п. Кафтайлової. Однак у липні 1993 року реєстрацію заявниці як постійної мешканки Латвії було скасовано. Це сталося після того, як з'ясувався факт підроблення у паспорті заявниці штампу про прописку за адресою, за якою п. Кафтайлова насправді не проживала. У лютому 1994 року заявницю було вилучено з переліку постійних мешканців, ліквідовано її особистий ідентифікаційний номер та позбавлено права проживати у квартирі, в якій у 1993 році заявниця облаштувалася.

У січні 1995 року заявниці було вручено наказ про депортацію, що стосувався її та дочки. У Департаменті заявниці пояснили, що 1 липня 1992 року завершувався граничний термін (встановлений Законом “Про в'їзд і проживання іноземців та осіб без громадянства у Латвії”), до настання якого слід було офіційно зареєструватися у компетентних органах за місцем свого постійного проживання. Власне, така реєстрація була підставою надання дозволу на постійне проживання у Латвії, а відтак визнання особи постійним мешканцем цієї держави. Заявниця цього не зробила. Адже на той час вона насправді залишалася без прописки.

Усі скарги заявниці до адміністративних органів та судів на згадане рішення про депортацію виявились безуспішними.

Після того, як заяву п. Кафтайлової до Суду було визнано прийнятною до розгляду, Уряд пообіцяв владнати ситуацію. Заявниці було запропоновано подати документи, необхідні для остаточного надання їй статусу постійного мешканця. Однак на час постановлення рішення усі необхідні папери подані ще не були.

Зміст рішення Суду

Заявниця стверджувала, що відмова влади легалізувати її становище у Латвії була порушенням права на повагу до приватного та сімейного життя, гарантованого ст. 8 Конвенції.

Суд спочатку зазначив, що упродовж часу проживання у Латвії заявниця сформувала і розвинула особисті, соціальні та економічні зв'язки, які становлять приватне життя будь-якої людини. Тривала відмова влади від надання заявниці можливості законно проживати у Латвії була втручанням у її приватне життя.

Таке втручання було здійснено “відповідно до закону”, а саме – відповідало імміграційному законодавству країни. Воно також узгоджувалося із законною метою – метою “запобігання заворушенням”.

Далі Суд розглянув питання про те, чи втручання було “необхідним у демократичному суспільстві”. Він зазначив, що до часу виникнення проблеми заявниця проживала у Латвії упродовж 22 років. Суд визнав, що п. Кафтайлова не була латишкою за національністю і проживала значну частину свого життя у Росії. Однак, на думку Суду, ці обставини не були вирішальними. Передусім у справі не було жодних фактів, які свідчили про право заявниці на набуття громадянства Росії чи Грузії. До того ж, Уряд не оспорював те, що від 1984 року заявниця розвивала особисті та соціальні зв’язки, які зрештою привели її до міцної інтеграції у латвійське суспільство. Суд звернув увагу на той факт, що заявниця до 1990 року була прописана у Росії. Однак він відзначив, що жодні факти не свідчать про те, що п. Кафтайлова була поєднана стійкими та природними зв’язками з цією країною. Суд зрештою підкреслив, що у жодній іншій країні заявниця не налагодила таких стосунків, які сформувались у неї у Латвії.

За таких обставин лише винятково серйозні причини могли б виправдати застосований до заявниці захід. Однак у даному випадку Суд не знайшов таких причин. Суд безумовно визнавав право держав на застосування ефективних заходів, спрямованих на забезпечення виконання законодавства про імміграцію. Однак депортацію можна вважати пропорційним заходом тільки тоді, коли є підстави вважати особу особливо небезпечною для держави.

Суд далі звернув увагу на ту обставину, що упродовж 11-ти років заявниця змушена була знаходитися у стані ненадійності та правової непевності. Тому Суд дійшов висновку, що влада не спромоглася досягти справедливого балансу між законною метою “запобігання заворушенням” та інтересом заявниці у захисті її приватного життя. Отже, мало місце порушення ст. 8 Конвенції.